

دفتر مخصوصه

درسعادتده باب عالی جوارانده

محل اداره :

مشرط القیم

۱۳۲۶

اخطار :

مسلكمزه موافق آثار جدیدہ مع المنوبہ
قبول اور انور

درج ایلمہ بن آثار اعادہ اور انور

دیرہ، فلسفہ، علوم، حقوق، ادبیات و سیاسیات و بالخاصہ کرب سیاسی و کرب اجتماعی و مدنی احوال و مشورہ اسلامیہ و بحث ایمر و ہفتہ درہ بر نشر از انور.

آبونہ بدلی

سنہ لکی

القی آیلنی

ممالک عثمانیہ ایچون	۸۰	۴۰	غروش
روسہ	»	۶۰۵	۳۰۵ روبلہ
سائر ممالک اجنبیہ	»	۱۷	۹ فرانق

صاحب و مؤسساری :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

درسعادتده نسخہ سی ۵۰ پارہ در

قیرلہ دن مقوا بورو ایله گوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضلہ آلنیر

عدد : ۷۸

۲۱ صفر اخیر ۳۲۸ پنجشنبه ۱۸ شباط ۳۲۵

اوچنچی جلدہ

بو سنه حجازده رحمت چوق . هر طرفده شدتلی یا غمور لر اولوب
امن و راحت ، برکت امید ایدلکده در . بعض افراط جیبارک
غزته ستونلرنده والی وکیلی محمد امین بك ، و شریف حسین حقنده
روا کوردکاری بر طاقم تفوّهاته رغماً عمومیتله حجاز احوالنده آثار
صلاح کورلکده در : راتب شریف عون زماننده اوتوز بش مجیدیه لره
قدر چیقان دوه اجرتلری شمدی بردن بره ۱۸ مجیدیه تزیل
اولمشدر ؛ صولرک کثرتی ، سواقلرک نظافتی بشقه سنه لره قیاس
اولمیه جق بر حالده در ؛ مکه مکرمده منتظم صورتده مکاتب صبیان
آچلمش و حالاً آچلمقده در . عن قریب بدوی چوققلرینه مخصوص
مکتبلر آچیله جنی تحت قراره آلمش ، واسبابنه تشبث اولمشدر .
و بشقه جهتلردن دخی اصلاحاته باشلانمقده اولدینی کورولور .
مدینه منوره دن کلکده اولان حاجی قافله سننده کی وقوعاتده مکه
شریفنک هیچ دخلی اولوب ، آنجق دلیللردن کاش بر قصور ،
یا خود تربیه سزلک اولدینی محققدر .

« قران : بیان الحق » عبدالرشید ابراهیم

آرناوردلقدہ صرف مسئلہ

و

حروف عربیہ ک حکومتیہ قبولی

رسمی قوصوه غزته سنندن عیناً آلمشدر :

کچنده یازدیغز بر مقاله ده حکومت مستبدہ زائله طرفندن جسارت
معنویہ لری اولدیلوب رب مدینتک اوج بالای ترقیہ صعود ایندیکی شو زمان
ترقی نشانده کندیلری بروحشت مطلقه ایچنده یاشادیلرلای ایستیلن وفی الحقیقه
فکراً و معنأ تنور ایدنلری بیکده بر درجه سنده بیله بولنلای آرناوود قوم
نجیبی انقلاب مسعودی متعاقب شہراہ مدینتده نہ درجه کری قالمش اولدقلرینی
کوردلرک اکتساب معارفه فوق العاده اظهار خواہش ایتش اولدقلری اوزون
اوزادی یه یازلمشدی .

آنجق ایشک نرہ دن باشلانلی ایجاب ایدہ جکی جای تأمل اولدیغندن
اولا آرناوود لساننک جمع وتدوینی ایچون اجرای تشبثاته لزوم کورلمش و
آرناوود مبعوثانی ایله افکار منوره اصحابی ایکی یه آیریلہ رق بر قسمی قرق الای
سنه اول شمس الدین سامی بك مرحوم کی بعض دهاته طرفندن لاتین حروفندن
بالاستعانه آرناوود لسانی ایچون اختراع ایدیلن لاتینجه یعنی اقوام غریبه لسانی
کی صولدن صاغه طوغری یازیلان حروفی سهولت تعلیمندن ناشی ترجیح
وقبول ایتدکاری حالده دیگر قسمی عموم اقوام اسلامیہ نک ، کندیلری نہ
لسان ایله متکلم اولورسه اولسونلر امر تعلیم و تعلیمی حروف عربیہ ایله اجرا
ایتدکاری و دیگر طرفجه ادعا ایدلایکی وجهله بویوزدن بدایه براز صعوبت
کورولسه بیله جامعہ اسلامیت حیثیتله حروف عربیہ نک آرناوود لساننک
تدوین و تعلیمی ایچون قبولی ضروری اولدینی نظریہ سنی پیشکاه انظار بصیرتہ
قویعش و طرفینجه بوبابده ایراد ایدیلن ادله وشواہد افکار اهالی آردسنده
بك شدید جریانلر حصوله کتیرمشدی .

حال بوکه مناقشات ایله بپروده برہ اضاعه اوقات ایدلکده اولدینی
وسائر وطداشلر من شہراہ ترقیدہ بلا تأخر قطع مراحل ایتدکاری انظار
دقیقه بینانی جلب ایتدیکندن بوبابده کی اختلافاتک سریعاً ازاله سیله مکاتب
پروگراملرینک کندی قبول ایتش اولدقلری حروف ایله ترتیبی ایچون هر
ایکی طرف مقام جلیل صدارتہ مراجعت ایتدکاری کی هرایکی نوع حروفله
وعلیمندہ هر طرفده متینلر عقد اولمغه و تلغرافلره مقاماتہ اشعاراته باشلانلش
ایدی .

فی الحقیقه بو کشمکشلر ارہ سننده قیمتدار وقتلرک ضیاعی موجب تأسف
اولدیغندن معارف نظارتی ۲۳ کانون ثانی ۳۲۵ تاریخی بر تلغرافنامہ سیله
آرناوود لساننده هر ایکی حروف ایله اثرلر تألیف ونشر ایدلمش اولوب
حروف الفبائیہ لساننک برجستی بولدیغنه وبر لساننک تحریر کلماتی ایچون
قبول ایدلمش اولان حروفک استعمالی مجاز بولدیغنه بناءً اصحاب لسان
تخیر ایدلمش ایسده ایش ینہ سکونتیاہ اولامشدر .

چونکہ طرفین کندی فکری قبول ایتدیرمک ایچون ادعالرنده ومتینلر
عقدنده مصر بولنیوردی . شمدی ایشی فصل ایدہ جک جهت ، اکثریتک
آرزو ایله جکی حروف اوزرنده تمرکز ایدہ جک ایدی که ایسته بو نتیجده
اخیراً حاصل اولدی . حکومتجده آرناوود لساننک حروف عربیہ ایله
تعلیم ایدلمش قبول ایدلای . معارف نظارتی شو تلغرافنامہ سیله کیفیت
آرناوودلای والیرینه اشعار ایتش ، ولایتز ایجاب ایدن محملره تبلیغات
لازمه اجرا ایلشد . تلغرافنامہ صورتی شودر :

قوصوه ولایتہ

نومرو ۶۱۰۶۸

۲۳ کانون ثانی سنه ۳۲۵ تاریخی تلغرافنامہ ده مکتبلرده آرناوودجه
تعلیمی ایچون استعمال ایدیلہ جک حروفک انتخابی حکومت اصحاب لساننک
اختیارینه ترک وبو خصوصده بی طرف بولمشدی . او وقتدن بری ولایتکزدن
واقع اولان اشعارات متوالیہ دن حروف عربیہ نک هان عمومیتله قبول اولدینی
واہالی هان کاملاً لاتین حروفی استعمالی علیمندہ بولدینی اکلشلمش اولمغه
داخل ولایتده آرناوودجه تدیس اولنان مکتبلرده بولساننک محصرأ حروف
عربیہ ایله تعلیم اولنسی اقتضا ایدہ جکی بیان اولنور .

معارف ناظری امراء

۶ شباط سنه ۳۲۵

استخباراتمزه نظراً حکومتک اشبو مسئلہ بی بویولده قبولی اوزرینه
آرناوود لساننک حروف عربیہ ایله تدوینی حقنده تنظیم ایدلمش اولان مختلف
الفا کتابلری بالتدقیق ارباب فضل و کالدن ولسان مذکورک غوامضنه واقف
ذواتدن مناسرت مفتیمی قالقاندللی رجب جودی افندینک تألیف ایتش اولدینی
الفا مقصدہ موافق کورلمش وتدریساتک اونکله اجراسی قرارلشدیرلمشدر .
مدید برطاقم مناقشات ایله اضاعه ایدیلن قیمتلی وقتلره جدأ آجیرز .
هر ساعت ودقیقه من اوقدر قیمتداردرکه تعریف قبول ایتز . ترقینک استرقاب
اولدینی وهرملتک دیو آدیملریله ایلریلایکی برزمانده بولنیورز . بویله برعهد
مشروطیت وعدالتده آرناوود قارداشلر منک سلم ترقینک قدمه اولیننده بولنلرینه
جان وکوکلدن تأسف اولنور ایدی . فقط کندیلری حائر اولدقلری ذکاوت
مفرطه سایه سننده ضایع ایتدکاری زمانی اتشاءه آز وقت ایچنده تضمین
ایدہ جکلرینه امید من برکالدر .

روسیہ اسلاملری

سن پترسبورغدن عثمانیشرلویده یازلدیغنه نظراً ایکی سنه دنبری
روسیہ نک داخلی پولتیقه سننده مشہود اولان عکس العمل ، اوتوز
میلیونی متجاوز اسلاملر اوزرنده بر تأثیر حصوله کتیرمکدن خالی
قالمامشدر . اسلاملر ، حال وموقعلرینک کوندن کونه کسب مشکلات
ایتدیکنی کورنجه بالطبع عدم خشنودی اظهار ایدیورلر .

مسلمانلری اک زیاده داکیر ایدن ، ابتدائی مکاتبک احوال
حاضرہ سیدر . اسلاملر هر زمان قانونه اطاعت ایدرک حرکات اختلالکارانه یه
هیچ برزمان اشتراک ایلدکاری جهتله بش سنه اول برچوق مکتبلر
کشاد ایتلرینه مأذونیت ویرلای . بوکون اختلالجیلر مغلوب اولدقلری
جهتله حکومتک اسلاملرک ایتدیکنی خدماته احتیاجی قالمدی . پک واهی
بهانه لره اسلام مکاتبی سد ایدیلیور . مکتبلری قیامق ایچون اک زیاده

اجرا ایتک تصور ایدلشده بو حالک بیوک تا خرا نه سبیت ویره جکی نظر دقته آلهرق بورسی اجرا ایچون بخارا امیرینک دعوتی قرار کیر اولدی .

امیرک تخته قعودینک یکر می بشنچی سنه دوریه سنه تصادف ایدن شباطک اون آلتنجی کوننده وضع اساس رسمینک اجرایی قرار کیر اولدی. انشاآت ۱۹۱۱ سنه سنده ختام بوله جقدر. جامع، سمرقنده ده کی جامع سیستمنده، ایکی منار دلی و بر صراع شکنده انشا ایدیله جکدر. جامع اوچ بیک کشی استیعاب ایدیله جک وقادینسلر ایچون ده بر محل تخصیص ازلنه جقدر. جامعه بر مؤذن وایکی امام مأمور ایدیله جکدر .

وضع اساس رسمینک یوم اجراسنده جامع انشا ایدیله جک محل غایت کوزل بر صورتده تزیین ایدلش و بر چوق ذوات دعوت اولمشدی . امیردن ماعدا اوفه واوره نبورغ مفتیلری، سن پترسبورغ جماعت اسلامی سی رئیس عطاء الله بایزیدی و سائر بر چوق اسلام معتبرانی ایله عثمانلی سفیری طرخان پاشا و سفارتخانه مأمورینی، ایران سفیری و سفارتخانه ارکانی حاضر بولمشلردر، دوماده کی اسلام مبعوثلری رئیسلری خاص محمدوف ایله برانکده اثبات وجود ایتدکاری کی پترسبورغ قیشله سنده کی اسلام ضابطانی ده مراسمده حاضر بولمشلردر .

ساعت ایکی به طوغری امیر کلش، و باش مفتی سلطانوف طرفندن بردعا قرائت ایدلکدن صکره مشار الیه ایلک طاشی، اوفه مفتیسی ایکنجی، عثمانلی سفیری اوچنجی طاشی وضع ایلشلردر. بعده تکرار دعائر ایدلش و تعاقباً مدعوینه بر ضیافت کشیده ایدلشدر. بورسم، حاضر ونده و اسلاملر اوزرنده بیوک بر حسن تأثیر حصوله کتیرمشدر.

تابولسکی اهالی مسلمه سنک حاله بر نظر

بوکون تامبول ولایتده دورت بوزبیکه قریب اهالی مسلمه موجوددر. معیشتلرینی تجارت، صناعت و برده بالی صیدیله تأمین ایدیورلر .

تابولسکی اهالیسی عمومیتله معارفک قیمتی تقدیر ایدمه یه بر قوم اولوب قریه لرده مسجد، مدرسه کی شیلره اندر اولمق اوزره تصادف اولیور .

چو جقلرک دارالعرفان اولان مکتبلره کیتیمی آنجق سن رشدلرینی کچدکدن صکره نصیب اولیور. بده اولادلرینه بر اثر ترجم کوسترملرندن ایلری کلیور. زعم فاسدلرنجه چو جقنی کوچوک یاشندن مکتبه ویرمک ظلم ایمش. مکتبک قابولری قیشک نصفی کچدکدن صکره آچیلیور. ولیرینک فکر نجه چو جقنی تربیه ایتک الیه رجزه شریف ویره رک آنجق «هایدی مکتبه ..» دیمکدن عبارت اولوب اونه طرفی نسبا منسیا براقلیور .

بعضاً بو محیطدن آچق فکری، تحصیله هوسکار طلبه چیقمده ایهده بونلرکده استقباللری قارا کلقدر. چونکه بر کره بویله لرینی ولایتده تربیه ایدلک، مکتب، مدرسه لر یوقدر. خارجه چیقمق

تطبیق ایدیلن اصول، اسلام معلملرینک اهلیتلی اولدیفنی بهانه ایتک طریقدر. بوندن ماعدا اتحاد اسلام ایچون پروپاگاندا ایدقلمیه بهانه سیله ده اکثریتله مکاتب سد ایدیلیور. روسلری اک زیاده دوشوندیرن شی تاتارلرده فکر ملیتک توسع ایتسیدر. اسلاملر آردسنده حرکات ملیه بالخاصه غزته لرده کورلمکده در. قزان وازدرهان ولایتلرنده مطبوعات بیوک ترقیه مظهر اولدی. بوراده انتشار ایدن باشلیجه جرائد (بهانه وق) و (سیدشارم) غزته لیدر. کتاب نشر ایدلرده شو صوک زمانلرده تزیید ایتدی. قزانده بر تاتار تیاترو و کتبخانه سی تاسیس ایدلدی .

اسلاملر، روسیه مشروطیتک شکل حاضرندن ممنون دکالدر. ۳۰ ملیون اسلامک دوماده انجق ۹ مبعوثی وارددر. حال بوکه حقانیه رعایت ایدلسه طقسان مبعوثی اولسی لازمدر. مع مافیه بو طقوز مبعوثده فوق العاده صرف غیرت ایدیورلر. رئیسلری اولان خاص محمدوف فوق العاده جسور، ذکی و بیوک بر ناطقه یه مالکدر. اسلاملر روسیه ده کوندن کونه تزیید ایتکده در. ۱۹۰۵ سنه سندن بری بش سنه ظرفنده ۵۳ بیک اورتودوقس اسلامیتی قبول ایتشدر. بو مقدار، حکومتک ایشنه کلدیکی زمان تبدیل ایدیلن رسمی ایستانتیقیلردن آلمشدر. بو سببله مهتدیلمک مقداری ده فضل اولسی مأمولدر. بونکله برابر روسیه اسلاملری فنا کارقلری ایله تمیز ایتشلردر. سن پترسبورغده بر جامع انشایی ایچون آچیلان اعانه دفتری یکونی، ۳۲۰ بیک روبله یه بالغ اولش ودها لازم کلن ۲۰۰ بیک روبله ده در دست جمع بولمشدر. جامع، قرون ودرسکیده کوزل بر محله بخارا امیری طرفندن اهدا ایدیلن بر عرصه اوزرنده انشا ایدیله جکدر. شباطک اون آلتنجی کونی بخارا امیری، بر چوق مسلمانلر و بعض رجال دولت حاضر اولدینی حاده وضع اساس رسمی اجرا اولمشدر .

پترسبورغده جامع شریف انشایی

ینه پترسبورغدن عثمانیشرلویده یازیلیور :

روس پایتختنده پک چوق اسلام بولتمده در. ۲۸۰۰۰ اسلام بوراده بر محله تشکیل ایتشلردر. بالطبع بویکر می سکز بیک کیشی ایچنده صنف کباره منسوب بر چوق ذوات اولدینی کی آرتیست، محرر، تاجر و ارباب صنعتده بولتمده در. بو قدر کثرتلی بر جاعتک بر مبعیدی اولماسی شایان نظردی. بو حال اسلاملرک آراسنده اتحاد و محاذات اساسلرینه مغایر اولدینی، بر چوق اسلاملرک منافع مشترکه لرینه عائد خصوصاتده لاقید قالملرینه سبیت ویردیکی نظر دقته آلمش و بخارا امیری بوبایده تشبثاتده بولمقنی وظیفه عد ایدرک مذهبداشلرینه بو وظیفه یی ایفایه شتاب ایتشدر .

۱۹۰۳ سنه سنده امیر، جامع انشایی ایچون اسلام جماعتنه غایت کوزل بر موقعه بر عرصه اهدا ایتدی. قرون ودرسکی پروسیه قوت جوارنده بولنان بو عرصه یی امیر اوچیوز بیک روبله یه اشترا ایتشدی. جامعک انشایی ایچون لازم کلن مبالغک نصفی جمع ایدلشدر. جامعک وضع اساس رسمی خلیفه و سلطانک سن پترسبورغی حین زیارتنده